

Populačné Skriningové Programy na Slovensku

Jana Trautenberger Ricová, NOI,
Mária Rečková, NOI

XLIII. Slovenský Rádiologický kongres, Jún 2023

NÁRODNÝ
ONKOLOGICKÝ
INŠTITÚT

V auguste 2018 bol vládou SR schválený **Národný onkologický plán (NOP)**

Pri zabezpečovaní aktivít napomáhajúcich naplňanie NOP bol v Národnom Onkologickom Ústave 1.8.2018 zriadený **Národný Onkologický Inštitút (NOI)**, ktorý slúži ako klinicko-výskumná, akademická a vzdelávacia platforma.

- **Hlavné oblasti činnosti:**

1. Epidemiológia onkologických ochorení – výstupy NOR

2. **PREVENCIA a SKRÍNING:**

- informačná platforma,
- koordinácia a hodnotenie skríningov

3. Diagnostika a liečba, vrátane podpornej starostlivosti:

- Koncepcia onkologickej starostlivosti
- Odborná platforma pre riešenie problémov v onkologickej starostlivosti spolu s odbornými spoločnosťami,

4. Veda/výskum:

- register klinických štúdií
- podpora klinického výskumu – SCOG
- granty NOI

5. **Edukačná platforma - pacient, laik, lekár**

6. Odborná platforma – **aktualizácia NOP**

Onkologický skríning

Skríning- Sekundárna prevencia

Cieľ: - zníženie mortality na dané ochorenie

- **záchyt onkologického ochorenia v skorom štádiu** v asymptomatickej cieľovej populácii z hľadiska prognózy

- **Dôležitá existencia testu** s dostatočnou senzitivitou a špecificitou, jeho jednoduchosť a možnosť celoplošného uplatnenia
- **Existujúci priaznivý pomer benefitu / rizika (EBM*)**

* Evidencia založená na dôkazoch: skríningové programy majú možnosť znížiť mortalitu a v určitých prípadoch aj incidenciu

EU Guidelines
European Cancer Beating plan

Ako sú na Slovensku skrínigové programy zavedené?

Kam sme sa v skrínigoch posunuli?

Onkologický skríning

- **neprogramový (oportúnny) skríning:** vyšetrenia za účelom skorej detekcie ochorenia sú vykonávané v bežnej klinickej praxi, nezávisle od verejnej skríningovej politiky (ak taká existuje),
- **programový skríning:** skríningové vyšetrenia sú financované z verejných zdrojov a sú realizované podľa verejnej skríningovej politiky, ktorá je dokumentovaná v zákone, či inom záväznom predpise, ktorý definuje minimálne: typ skríningového testu, jeho interval a cieľovú skupinu osôb,
- **organizovaný skríning:** prebieha na základe definovaných štandardných postupov, je organizovaný na národnej alebo regionálnej úrovni, s presne určenými pravidlami, zodpovedným organizačným tímom, s kontinuálnym vyhodnocovaním kvality,
- **populačný skríning:** programový skríning pri ktorom sú identifikované a na skríning aktívne pozývané všetky osoby z cieľovej populácie

Onkologický skríning na Slovensku

- **neprogramový (oportúnny) skríning:** vyšetrenia za účelom skorej detekcie ochorenia sú vykonávané v bežnej klinickej praxi, nezávisle od verejnej skríningovej politiky (ak taká existuje),
- ✓ **programový skríning:** skríningové vyšetrenia sú financované z verejných zdrojov a sú realizované podľa verejnej skríningovej politiky, ktorá je dokumentovaná v zákone, či inom záväznom predpise, ktorý definuje minimálne: typ skríningového testu, jeho interval a cieľovú skupinu osôb,
- ✓ **organizovaný skríning:** prebieha na základe definovaných štandardných postupov, je organizovaný na národnej alebo regionálnej úrovni, s presne určenými pravidlami, zodpovedným organizačným tímom, s kontinuálnym vyhodnocovaním kvality,
- **populačný skríning:** programový skríning pri ktorom sú identifikované a na skríning aktívne pozývané všetky osoby z cieľovej populácie

Onkologický skríning na Slovensku

- **neprogramový (oportúnny) skríning:** vyšetrenia za účelom skorej detekcie ochorenia sú vykonávané v bežnej klinickej praxi, nezávisle od verejnej skríningovej politiky (ak taká existuje),
- ✓ **programový skríning:** skríningové vyšetrenia sú financované z verejných zdrojov a sú realizované podľa verejnej skríningovej politiky, ktorá je dokumentovaná v zákone, či inom záväznom predpise, ktorý definuje minimálne: typ skríningového testu, jeho interval a cieľovú skupinu osôb, (preventívne prehliadky VLD, GYN,..)
- ✓ **organizovaný skríning:** prebieha na základe definovaných štandardných postupov, je organizovaný na národnej alebo regionálnej úrovni, s presne určenými pravidlami, zodpovedným organizačným tímom, s kontinuálnym vyhodnocovaním kvality, (na základe pozvania poisťovňou)
- **populačný skríning:** programový skríning pri ktorom sú identifikované a na skríning aktívne pozývané všetky osoby z cieľovej populácie

Onkologický skríning

V r. **2003** EK odporučila zavedenie skríningových programov – KRCa, Ca prsníka, Ca krčka maternice*

Schválené skríningové programy na Slovensku:

- ✓ Skríning rakoviny **prsníka** (od sept.2019)
- ✓ Skríning rakoviny **krčka maternice** (od aug.2021)
- ✓ Skríning rakoviny **hrubého čreva a konečníka** (od sept.2021)

*Odporúčané skríningové programy:

Skríning rakoviny **plúc** (na Slovensku v príprave)

Skríning rakoviny prostaty

Skríning rakoviny žalúdka??

*EU Guidelines for Quality Assurance in CRC Screening and Diagnosis, European Commission, 2010

Onkologický skríning na Slovensku

Komisia MZ SR pre skríning onkologických ochorení

6 pracovných skupín (odborníci, ZP, NCZI, NOI, MZ SR, PO)

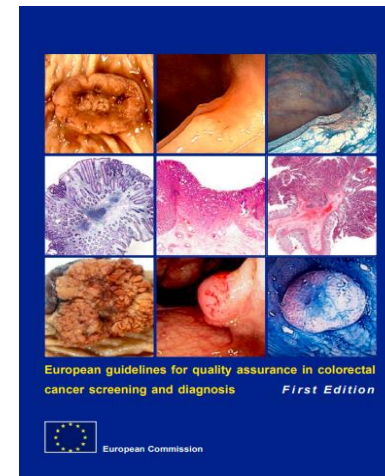
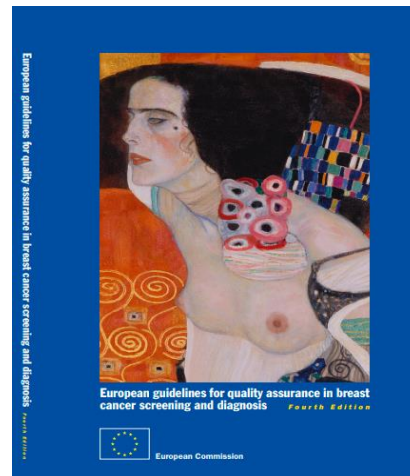
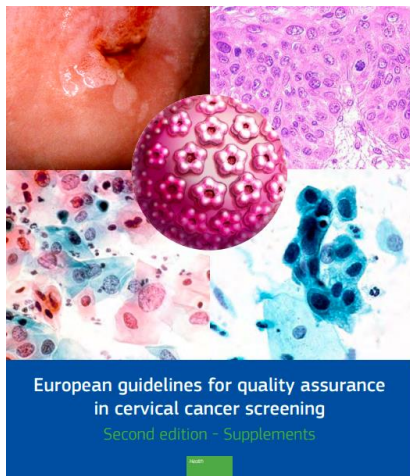
- 4 odborné prac.skupiny **pre jednotlivé skríningy** (vrátane pľúc)
- 1 prac.skupina **pre mediálnu podporu skríningov**
- 1 prac.skupina **pre dáta**

Zákon, štandardné a metodické postupy

- **Zákon č. 577/2004 Z.z.** o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia (t.č. návrhu novely zákona čaká na schválenie)
- **Štandardné postupy** (web MZSR, NOI)
- **Metodické pokyny/ Vestníky MZ SR** (web MZSR, NOI)
 - Metodika pozývania ZP- presne stanovené inklúzne a exklúzne kritériá pozývania
 - Pozývacie listy
 - Metodika vykazovania kódov výkonov a diagnóz pre skríning z dôvodu správneho vyhodnocovania

Hodnotenie kvality programu onkologického skríningu

- Indikátory hodnotenia kvality sú nastavované v súlade s medzinárodnými odporúčaniami*, **hodnotia sa na základe zberu dát**
- Vypracovaný spôsob vyhodnocovania skrínigového programu, jeho kvality

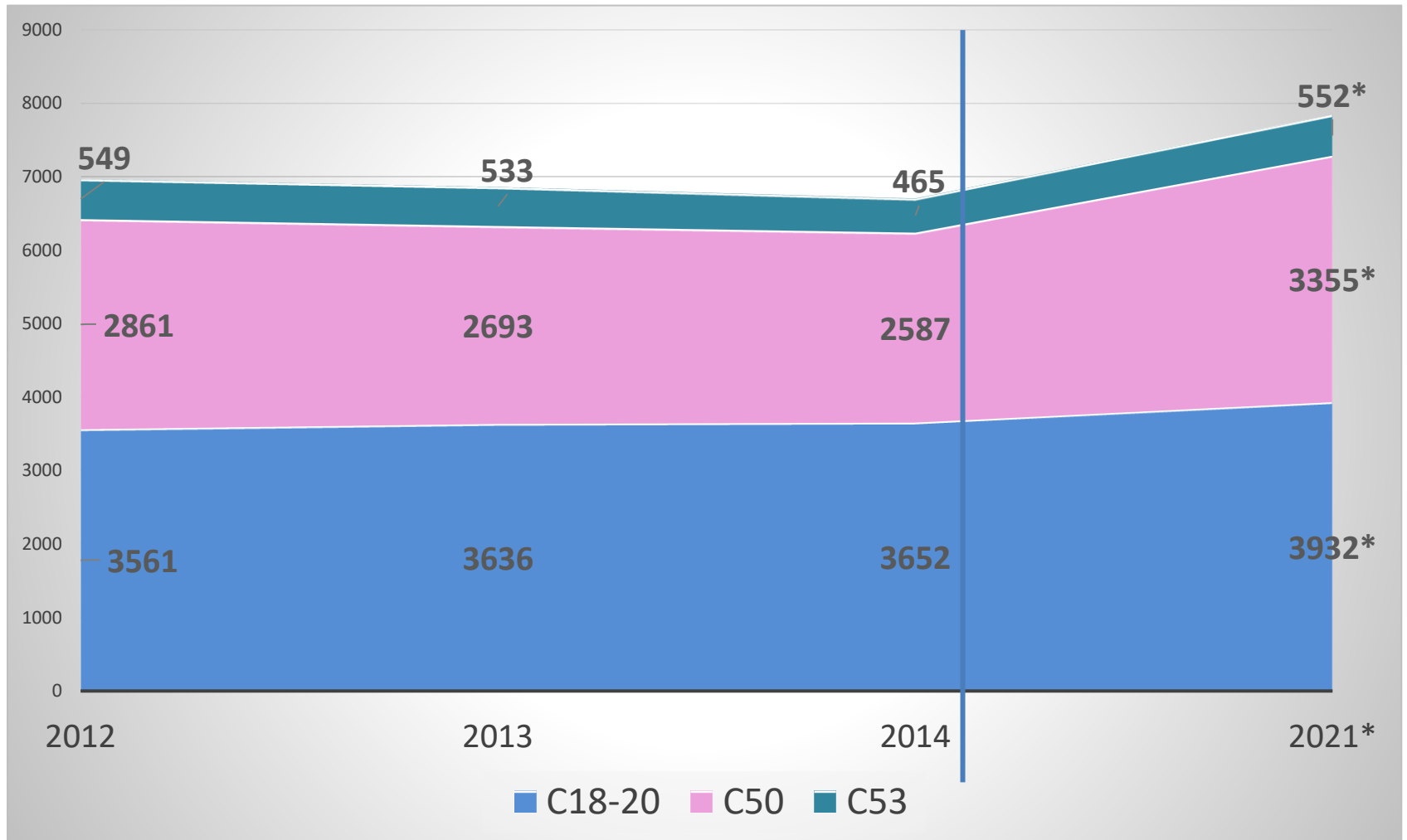

*Európske odporúčania existujú pre všetky tri skrínigové onkologické programy + odporúčania hodnotenia skrínigového procesu podľa programu EUROCOURSE

Incidencia a mortalita, výsledky skríniových programov na vybrané onkologické ochorenia

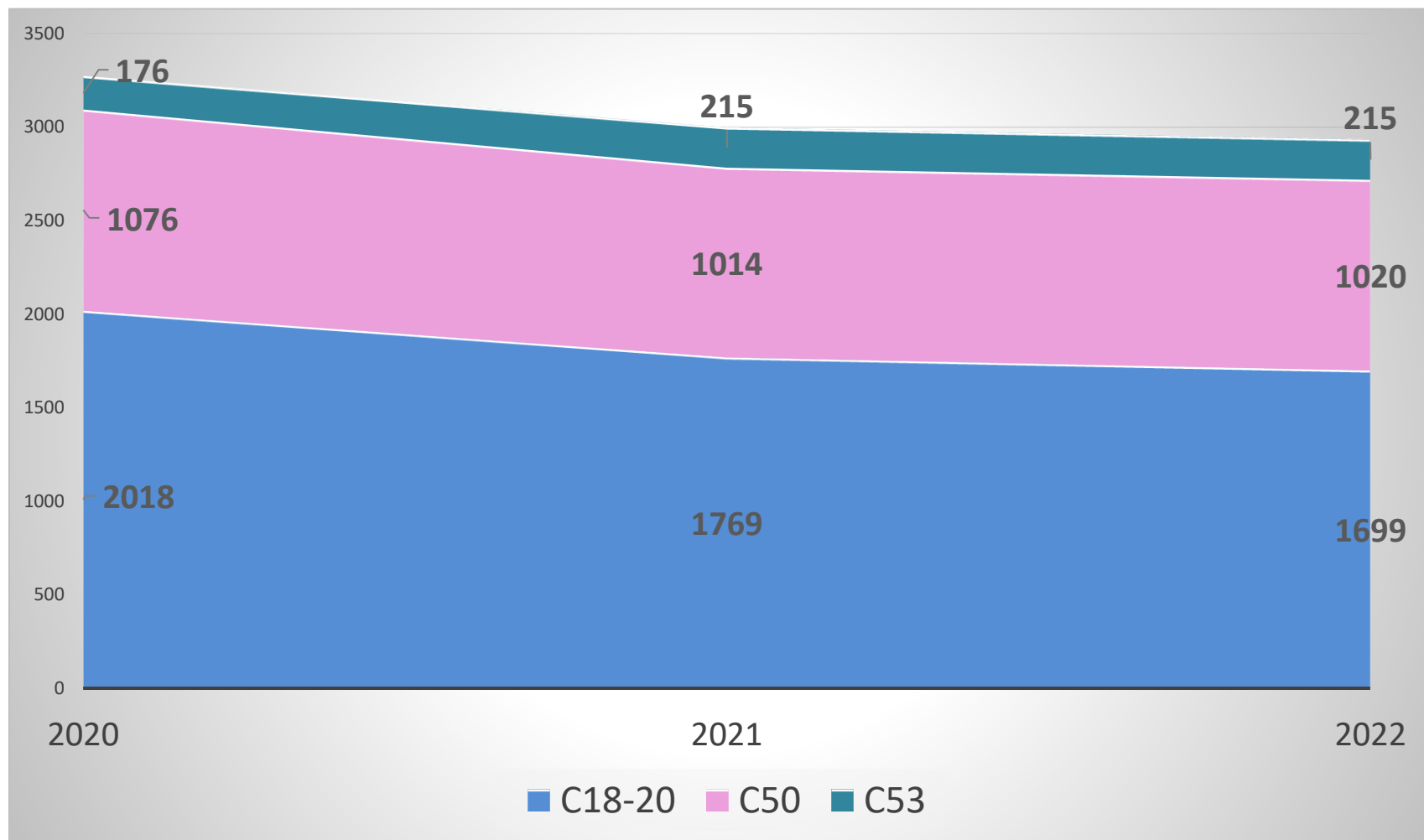
Incidenca

Zdroj: NOR, NCZI

* Očakávaný počet novodiagnostikovaných zhubných nádorov v SR, NCZI

Mortalita

Skríning Kolorektálneho Karcinómu

Organizovaný skríning- **od Októbra 2021** (Pilotná fáza v 2019)

U bezpríznakovej populácie mužov a žien vo veku **50-75 rokov: 1 688 804**
mužov a žien

Približne **840 000** ľudí ročne

Vykonáva sa v rámci preventívnej prehliadky u VLD pomocou TOKS* prípadne absolvovaním primárnej skríningovej kolonoskopie (PSK)

- Časový interval TOKS: **každé 2 roky**
- Časový interval PSK: **raz za 10 rokov**

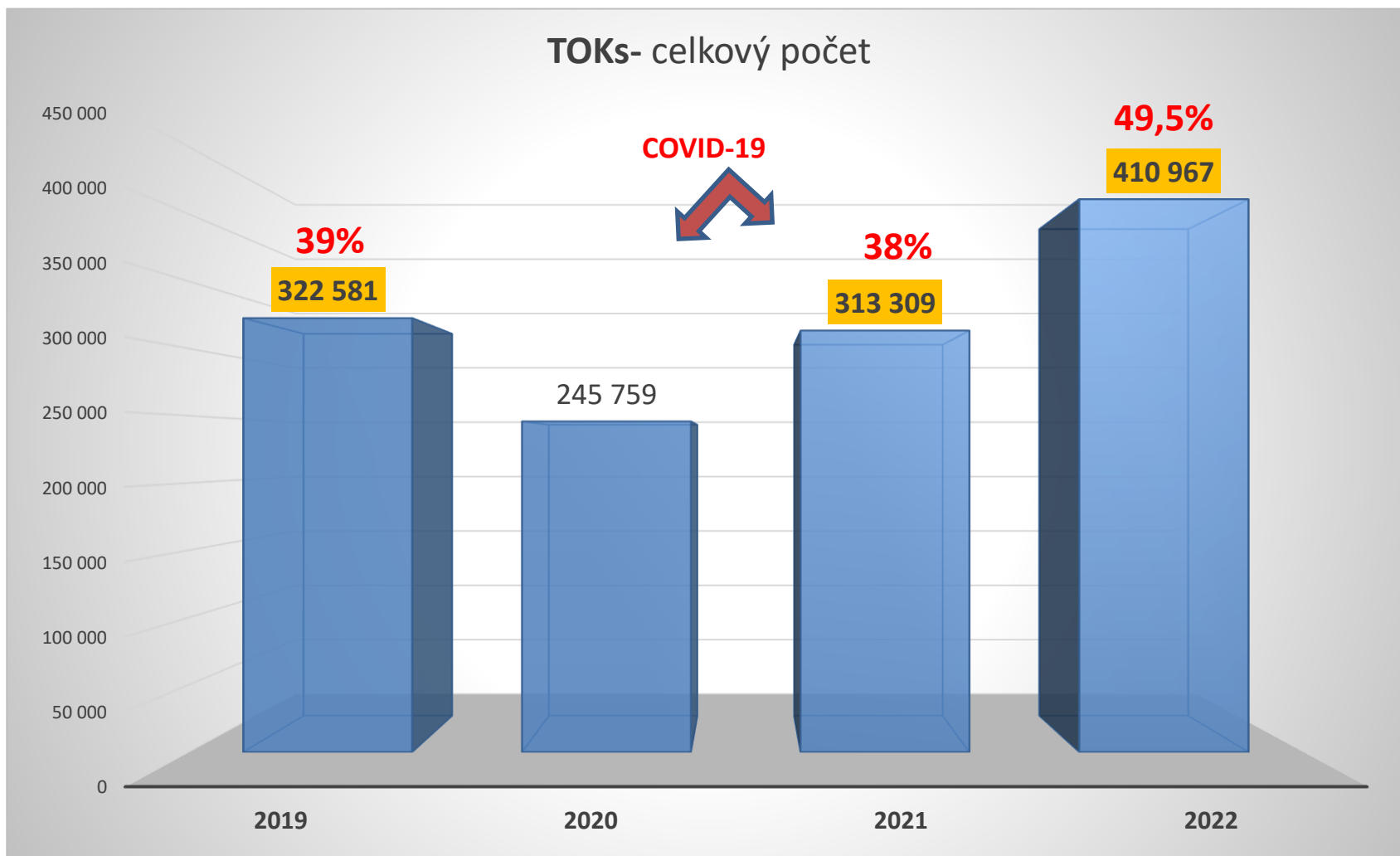
V prípade pozitívneho výsledku TOKS následná skríningová kolonoskopia

Na Slovensku je **145 certifikovaných GAE pracovísk**, kde sa vykonáva **skríningová kolonoskopia** - aktuálny zoznam je na www.krca.sk

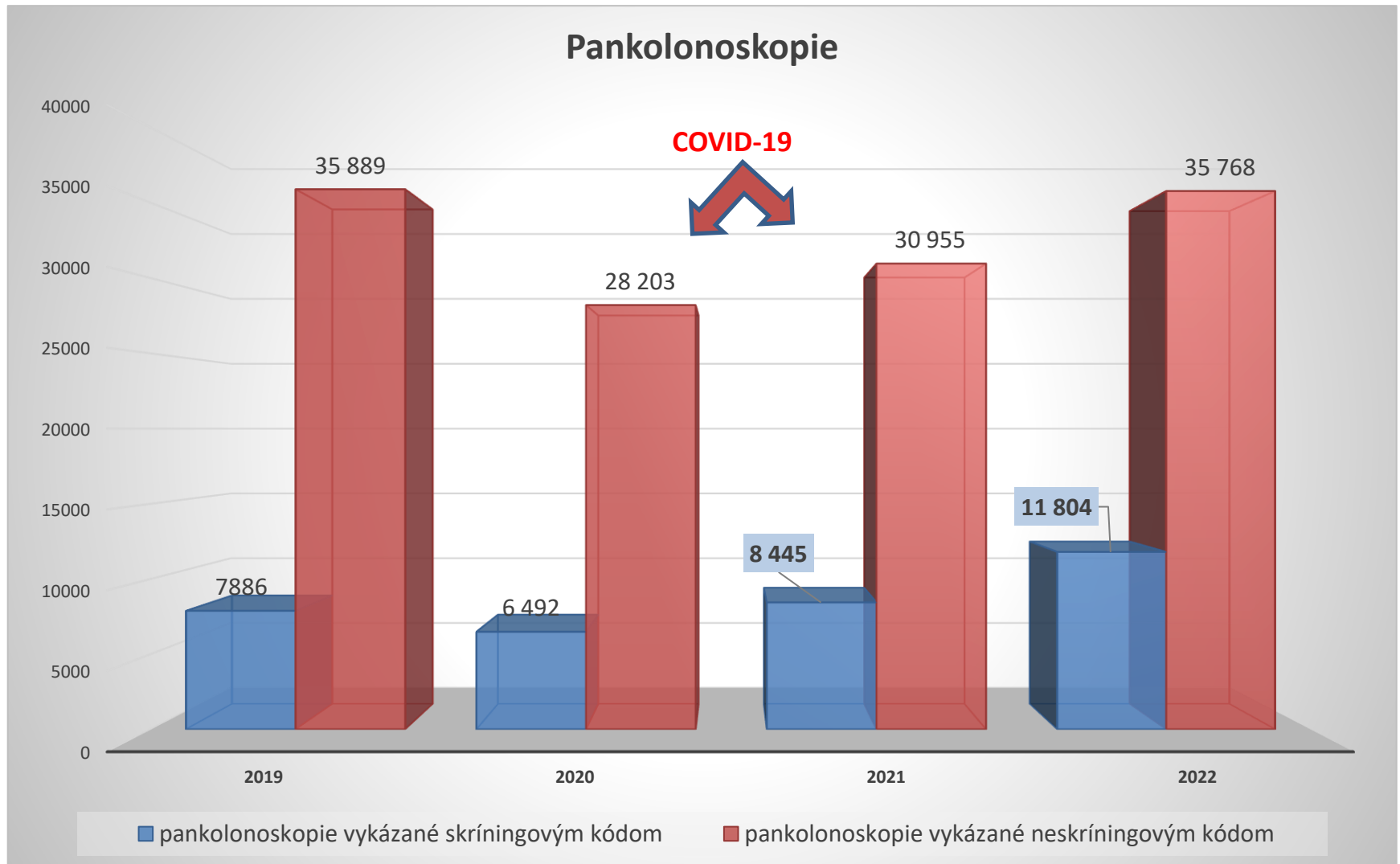
*Test na okultné krvácanie do stolice

Skríning kolorektálneho karcinómu

Skríning kolorektálneho karcinómu

Skríning kolorektálneho karcinómu

Úspechy

- Zavedenie organizovaného skríningového programu
- Zverejnenie: ŠDTP, Metodiky pre pozývanie ZP, Metodiky pre vykazovanie kódov výkonov a dg.
- Zverejnenie ŠDTP pre vysokorizikovú populáciu
- % pokrytia v roku 2022: **49,5%**
- **Zvýšenie pokrytia skríningovou kolonoskopiou**
- ONKOKONTROLA- jednotná komunikácia na laickú verejnosť, koordinované nastavovanie komunikačných postupov

Ciele

- **Zaviesť skríningový register pre kvalitný zber a vyhodnocovanie dát a zjednodušenie**
- Zefektívniť organizáciu skríningu a zvýšiť účasť populácie
- **Zjednotiť test (FOBT, qFIT), nastaviť jednotné cut off**
- **Zvýšiť počet primárnych kolonoskopií resp. po pozit.TOKS**
- Zaviesť aktualizáciu zákona 577/2004 Z.z.
- Zabezpečiť zavedenie resp.úhrady existujúcich kódov výkonov súvisiacich so skríningom (**analgosedácia, ileoskopia,..**)
- Kontinuálna edukácia laickej aj odbornej verejnosti

Skríning karcinómu krčka maternice

Organizovaný skríning- **od Augusta 2021**

U bezpríznakovej populácie žien vo veku od **23 rokov: 1. 580 187** žien

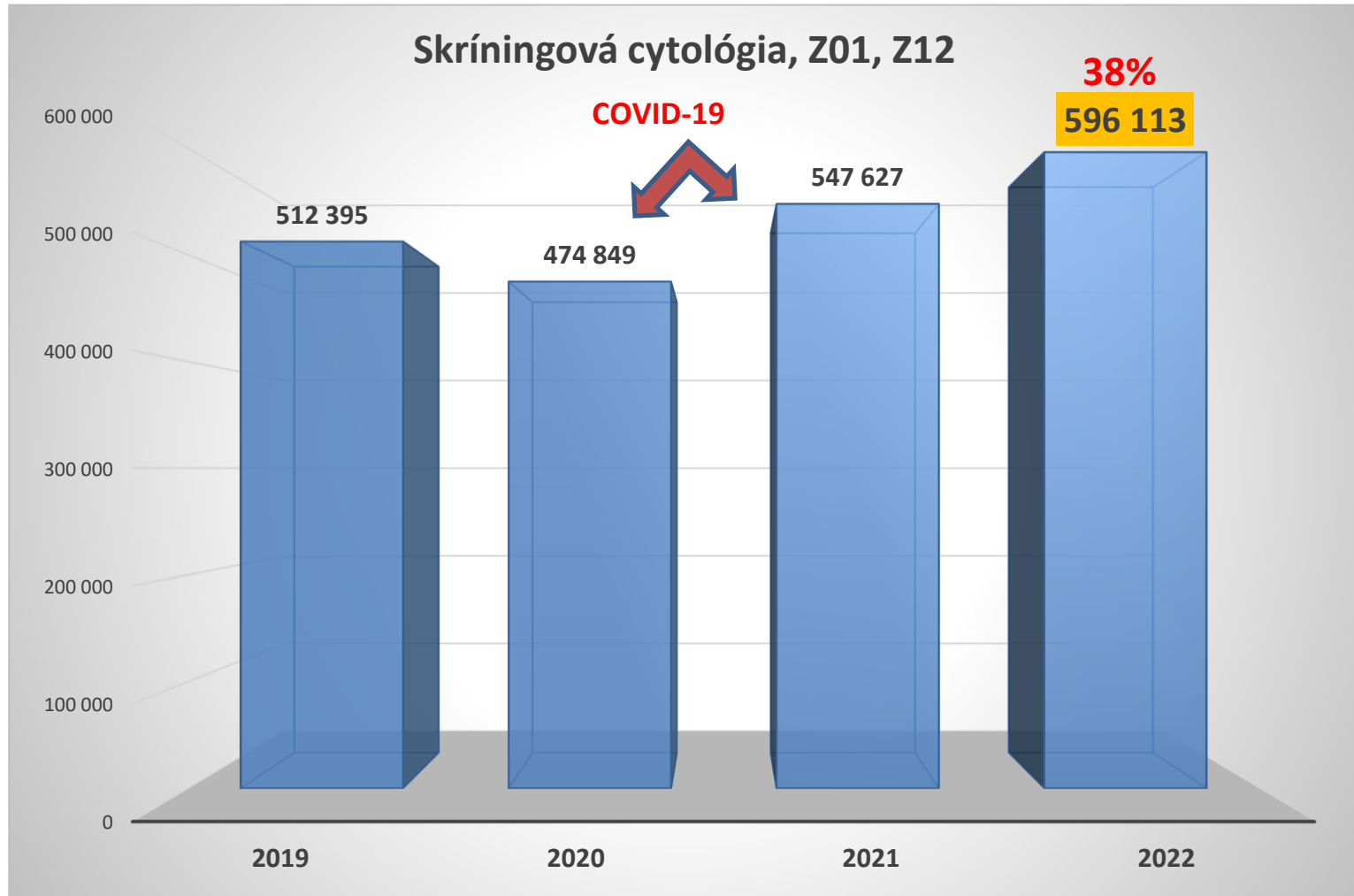
Vykonáva sa počas gyn.prehliadky odberom cytológie pomocou **PAP testu***

- **Časový interval: 1-1-3** v prípade negatívneho výsledku
- V prípade pozitívneho výsledku- žena je odoslaná na expertnú kolposkopiu a je následne ďalej riešená

V súčasnosti je na Slovensku **21 gyn. pracovísk, kde sa vykonáva expertná kolposkopia** - aktuálny zoznam je na stránke MZ SR

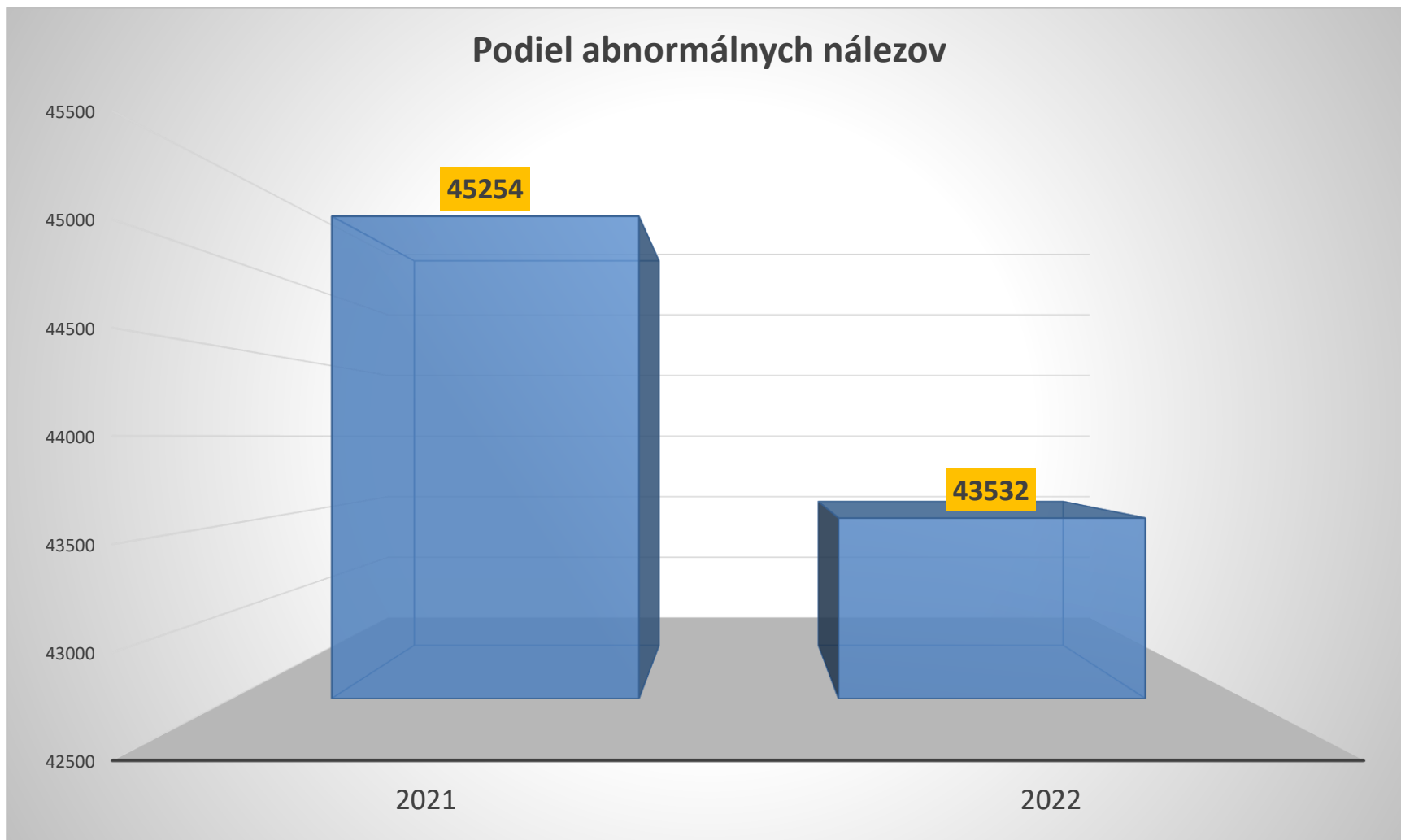
**Gynekologicko-pôrodnicka odborná spoločnosť navrhuje zaviesť HPV testovanie/ cotesting: dva krát, vo veku 36 a 45 rokov*

Skríning karcinómu krčka maternice

Skríning karcinómu krčka maternice

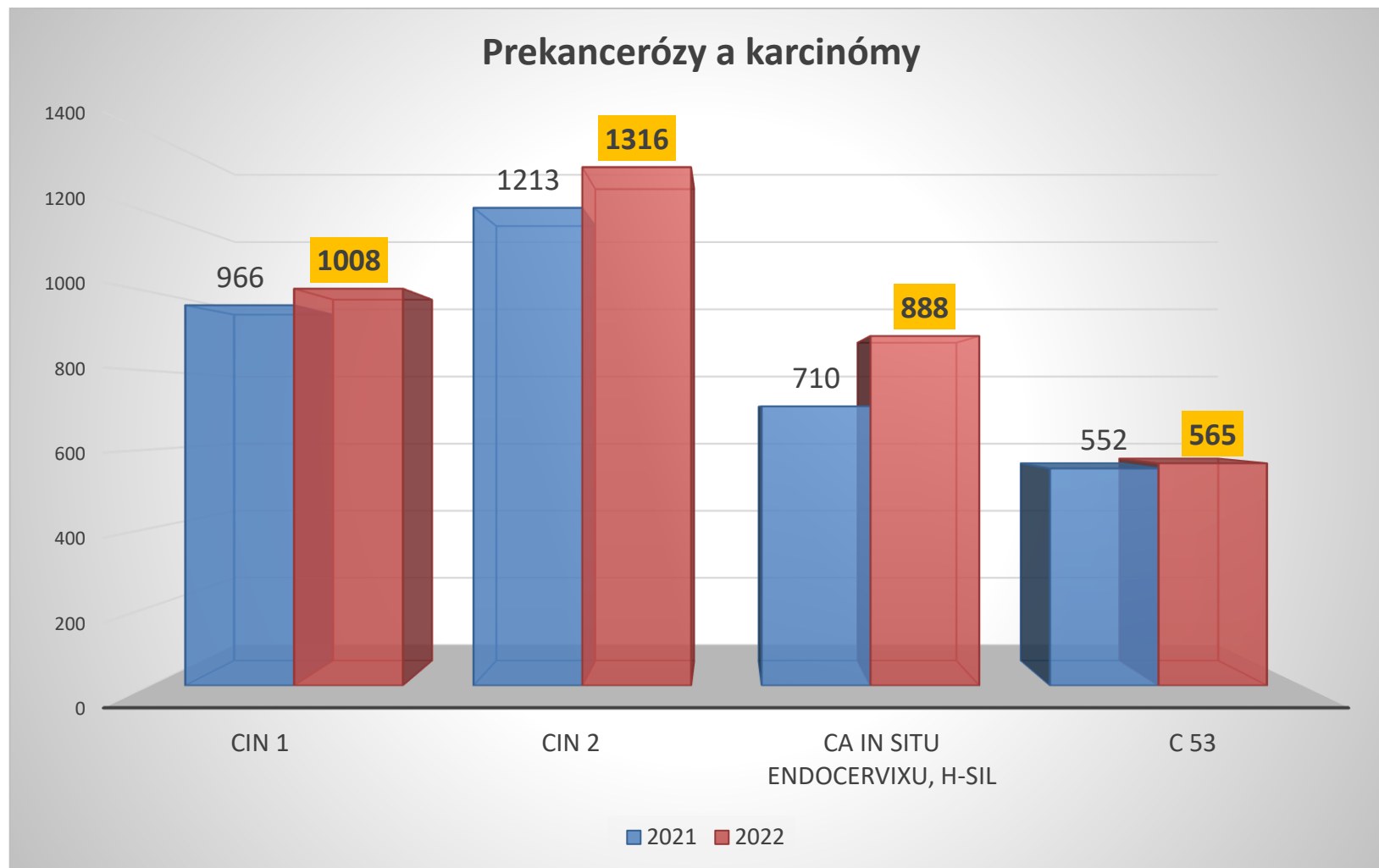
Údaje za rok 2021

Skríning karcinómu krčka maternice

Údaje za rok 2021

Skríning karcinómu krčka maternice

Úspechy

- Zavedenie organizovaného skríningového programu
- Zverejnenie: Metodiky pre pozývanie ZP, Metodiky pre vykazovanie kódov výkonov a dg.
- % pokrytia v roku 2022: **38%**
- Odborné usmernenie na vykonávanie expertnej kolposkopie
- ONKOKONTROLA- jednotná komunikácia na laickú verejnosť, koordinované nastavovanie komunikačných postupov

Ciele

- **Zaviesť skríningový register pre kvalitný zber a vyhodnocovanie dát**
- Skvalitniť kódovanie výkonov a dg.
- Zefektívniť organizáciu skríningu
- **Zaviesť HPV testovanie ako novšiu skríningovú metódu (špecifická veková skupina)**
- Zvýšiť účasť žien na skríningu
- Zaviesť aktualizáciu zákona 577/2004 Z.z.
- Vypracovať nákladovú analýzu (argumentačný nástroj)
- Kontinuálna edukácia laickej aj odbornej verejnosti

Skríning karcinómu prsníka

Organizovaný skríning- od Septembra 2019

U bezpríznakovej populácie žien vo veku **50-69*** rokov: **721 894 žien**

Približne **357 000** žien ročne má nárok na skríningovú mamografiu

Vykonáva sa na preverených skríningových mamografických pracoviskách formou mamografického vyšetrenia prsníkov

- **Časový interval: každé 2 roky** v prípade negatívneho výsledku
- V prípade pozitívneho výsledku- žena je v rámci skríningového pracoviska ďalej doriešovaná, prípadne odoslaná na ďalšie odborné pracovisko

V súčasnosti je na Slovensku **20 preverených skríningových pracovísk**- aktuálny zoznam na stránke MZ SR

(preveruje prac. skupina pre zabezpečenie kvality mam.pracovísk vymenovaná Komisiou MZ SR pre zabezpečenie radiačnej ochrany)

***RAT odborná spoločnosť dáva návrh na rozšírenie vekovej hranice od 45- 75 rokov podľa najnovších EU odporúčení**

Mamografický Skrining Karcinómu Prsníka

Účast v roku 2022

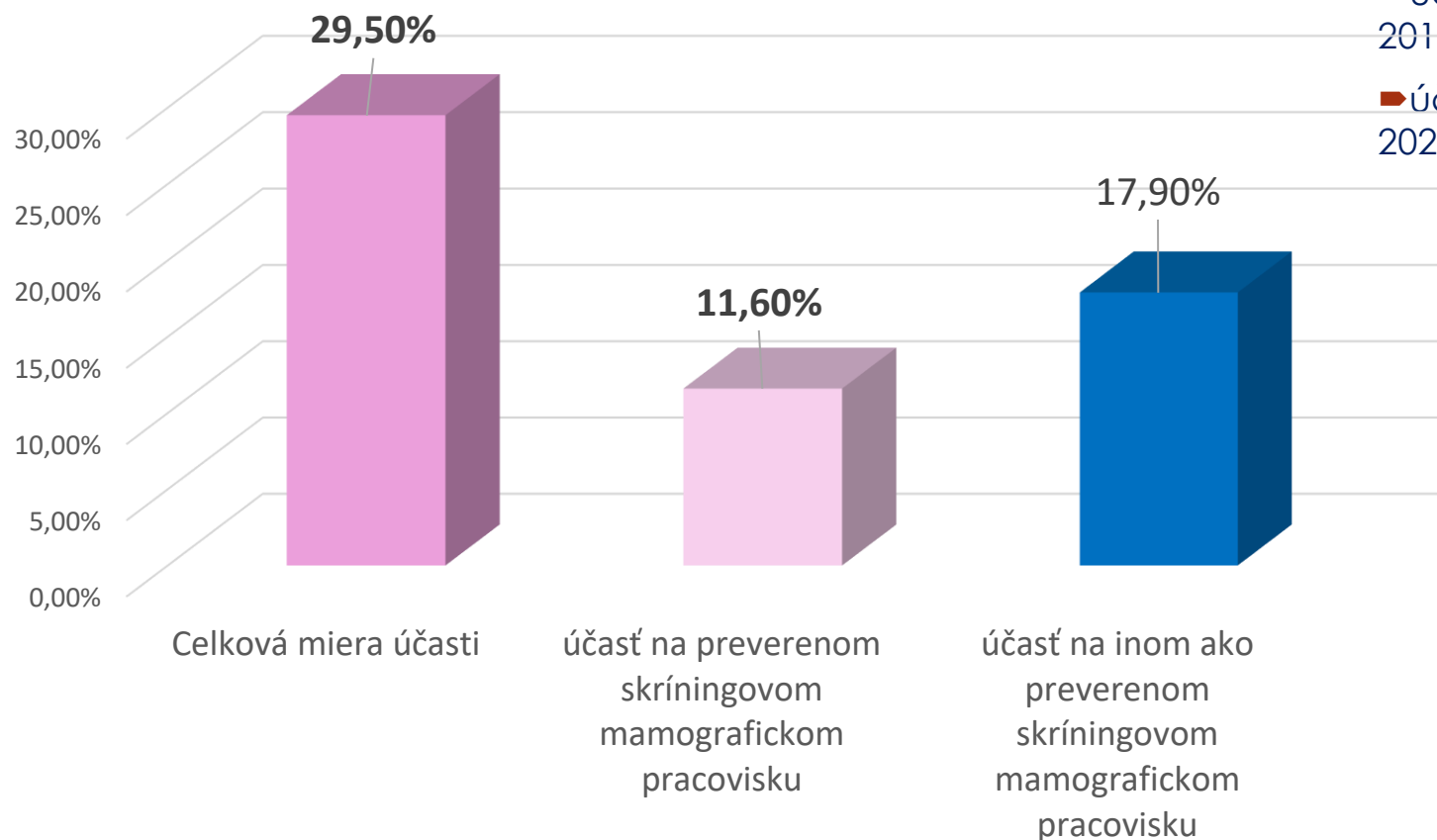

V porovnaní s Českou republikou*:

■ účast 2015-2018: **59%**

■ účast 2019-2021: **57,4%**

bezpríznaková skupina žien vo veku 50-69 rokov

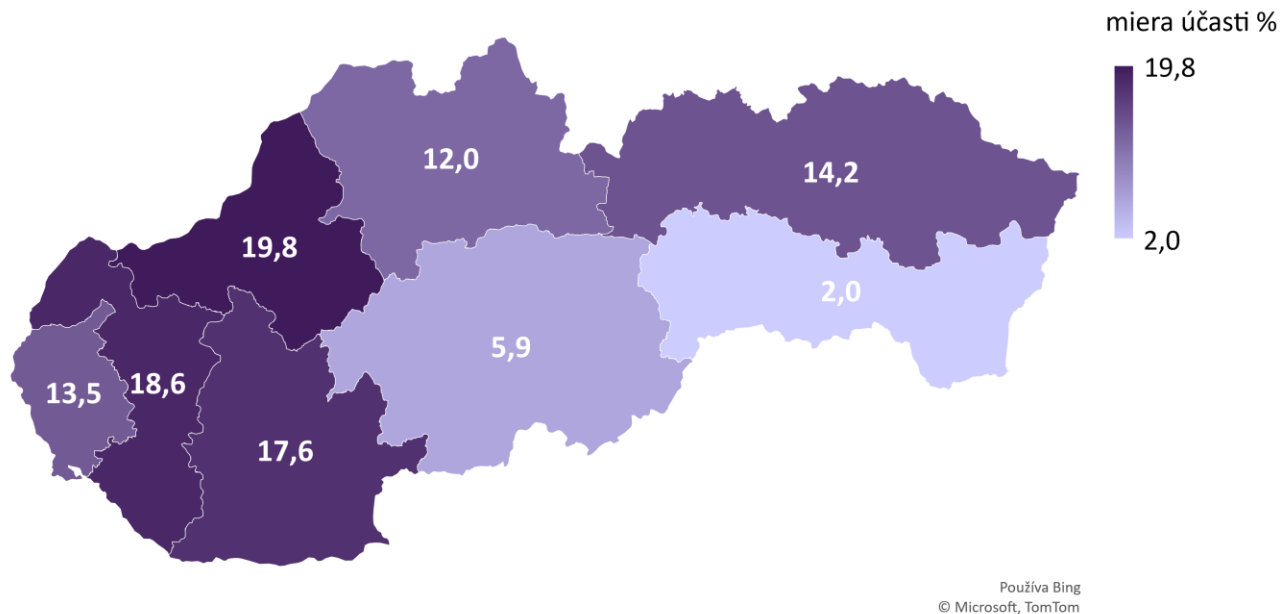

Zdroj*: NRHZZ, dvojročný interval

Zdroj: dáta zo ZP, NOI, PhDr. Bárđyová Zuzana, PhD.,MPH

Mamografický Skrining Karcinómu Prsníka

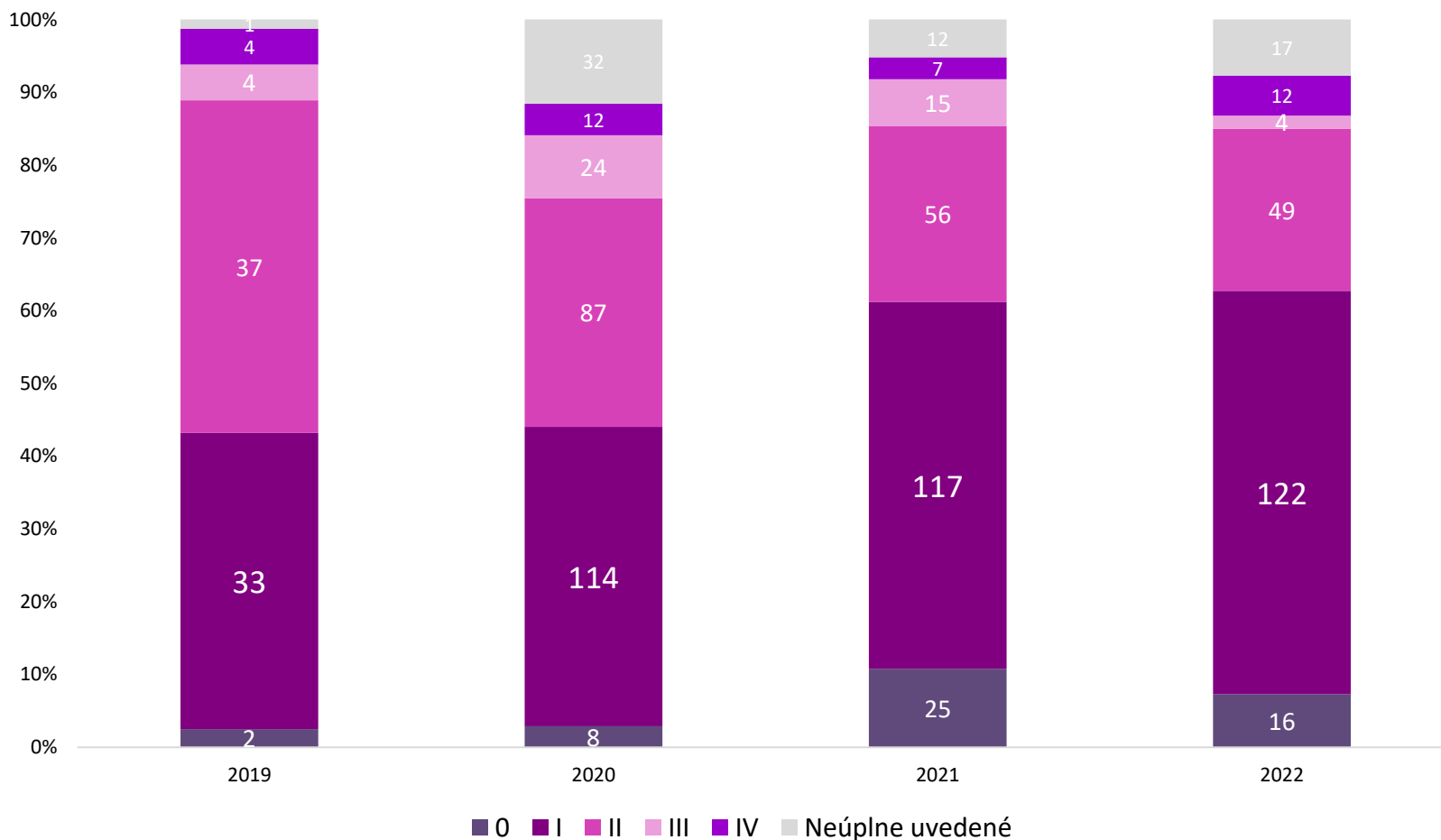
Miera účasti na **preverených** mamografických pracoviskách (20 pracovísk)

*Miera účasti žien na skriningovej mamografii **na preverených skriningových mamografických pracoviskách** v roku 2022 podľa krajov, v ktorých sú preverené skriningové mamografické pracoviská.*

Výsledky z Preverených Mamografických Pracovník

Počet a percentuálny podiel klinických štádií zhubných nádorov prsníka v SR diagnostikovaných počas mamografického skríningu na preverených skrínigových mamografických pracoviskách v rokoch 2019-2022

Skríning karcinómu prsníka

Úspechy

- Zavedenie organizovaného skríningového programu
- Zverejnenie: **3. vydania ŠDTP**, Metodiky pre pozývanie ZP
- Zverejnenie ŠDTP pre vysokorizikovú populáciu žien
- **Sprístupnenie register MamoLight pre klinický zber dát**
- Aktivity prac.skupina MZ SR pre zabezpečenie kvality na mamografických pracoviskách
 - 20 preverených skríningových pracovísk
 - Certifikácia a recertifikácia pracovísk
- **Pink October**
- ONKOKONTROLA- jednotná komunikácia na laickú verejnosť, koordinované nastavovanie komunikačných postupov

Ciele

- **Rozšíriť sieť skríningových pracovísk na 30-35**
- **Zaviest' skríningový register pre kvalitný zber a vyhodnocovanie dát**
- Zefektívniť organizáciu skríningu- pozývanie, objednávanie
- Zvýšiť účasť žien na skríningu
- **Zaviest' aktualizáciu zákona 577/2004 Z.z.** (rozšíriť vekovú skupinu, zrušiť rutinné usg mladých žien)
- Vypracovať nákladovú analýzu (argumentačný nástroj)
- Edukácia odbornej aj laickej verejnosti

www.onkokontrola.sk

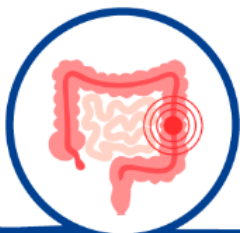
[Hlavná stránka](#)

[Hrubé črevo](#)

[Prsníky](#)

[Krčok maternice](#)

[Partneri](#)

**Skríning rakoviny
hrubého čreva a konečníka**

**Skríning
rakoviny prsníka**

**Skríning rakoviny
krčka maternice**

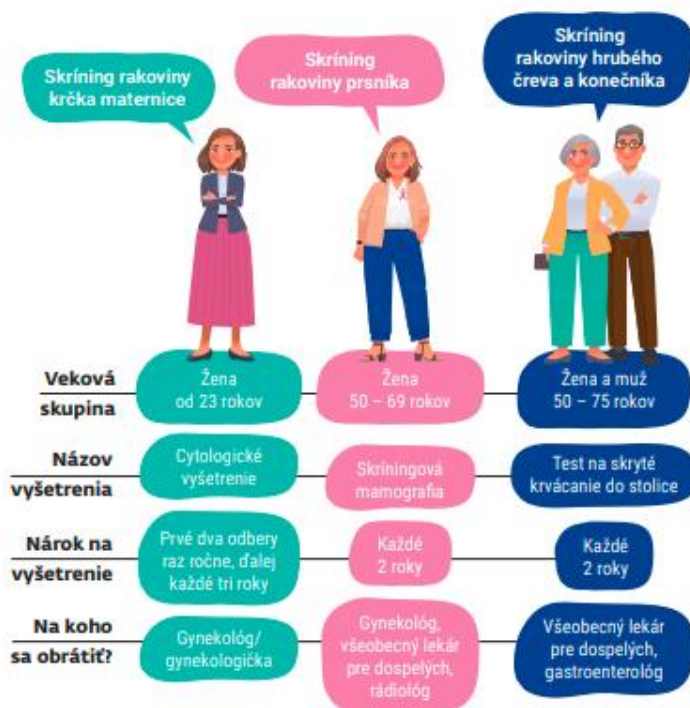

Chod'te na onkokontrolu **a zistite, či ste**

www.onkokontrola.sk

3 KONTROLY, ktoré vám môžu zachrániť život

PREČO ÍŠŤ NA VYŠETRENIE?

Vyšetrenie znižuje smrteľnosť na rakovinu krčka maternice tým, že u žien bez príznakov zachytí včasné štádiá ochorenia, vrátane predrakovinových stavov. Skorým odhalením týchto stavov sa dá úplne predísť vzniku rakoviny krčka maternice.

Vyšetrenie znižuje smrteľnosť na rakovinu prsníka tým, že u žien bez príznakov zachytí včasné štádiá ochorenia. Pacientky s včasným štádiom rakoviny prsníka majú vysokú šancu na vyliečenie.

Test na skryté krvácanie do stolice zachytí včasné štádiá rakoviny hrubého čreva a konečníka vrátane predrakovinových stavov u mužov a žien bez príznakov ochorenia. Následne po pozitívnom teste absolvujete kolonoskopiu, ktorá vie zistiť a odstrániť rakovinotvorné polypy skôr, než sa zmenia na rakovinu, čím sa dá zachrániť život.

AKO PREBIEHA VYŠETRENIE?

Pri cytologickom vyšetrení vám pomocou špeciálnej odberovej kefy odobrá z vonkajšej a vnútornej časti krčka maternice vstupu pavučinových buniek. Tie potom pošlú do laboratória na vyhodnotenie.

Vyšetrenie prebieha krátkym stlačením prsníkov z niekoľkých uhlov, čo umožňuje lepšiu viditeľnosť. Röntgenovými žiareniami sa zosníma každý prsník z hornej a bočnej strany.

Test si robíte sami. Pomocou tyčinky si odoberte malú vzorku stolice do špeciálnej nádoby. Zatvorenú skúmavku odovzdáte všeobecnému lekárovi. V prípade pozitívneho testu sa vyšetrenie doplní kolonoskopiou – vyšetrením celého úseku hrubého čreva pomocou tenkej sondy.

Chod'te na onkokontrolu **a zistite, či ste**

www.onkokontrola.sk

www.onkokontrola.sk

Osveta pre laickú verejnosť

www.onkokontrola.sk

Brožúry, letáky

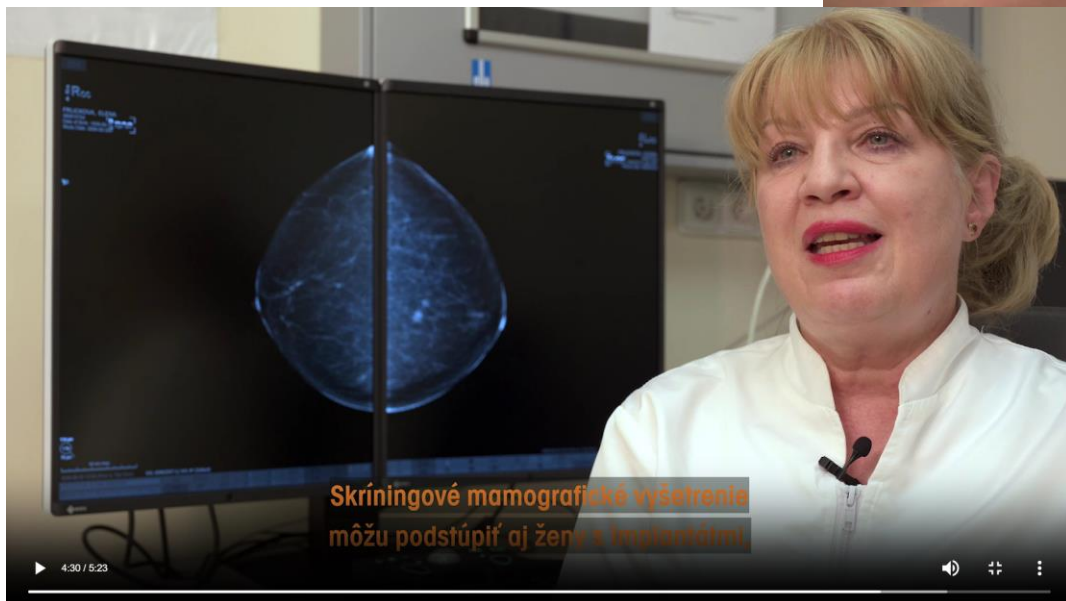
CHYSTÁTE SA NA SKRÍNINGOVÚ MAMOGRAFIU?

Vyberte si kvalitné, preverené mamografické pracovisko.

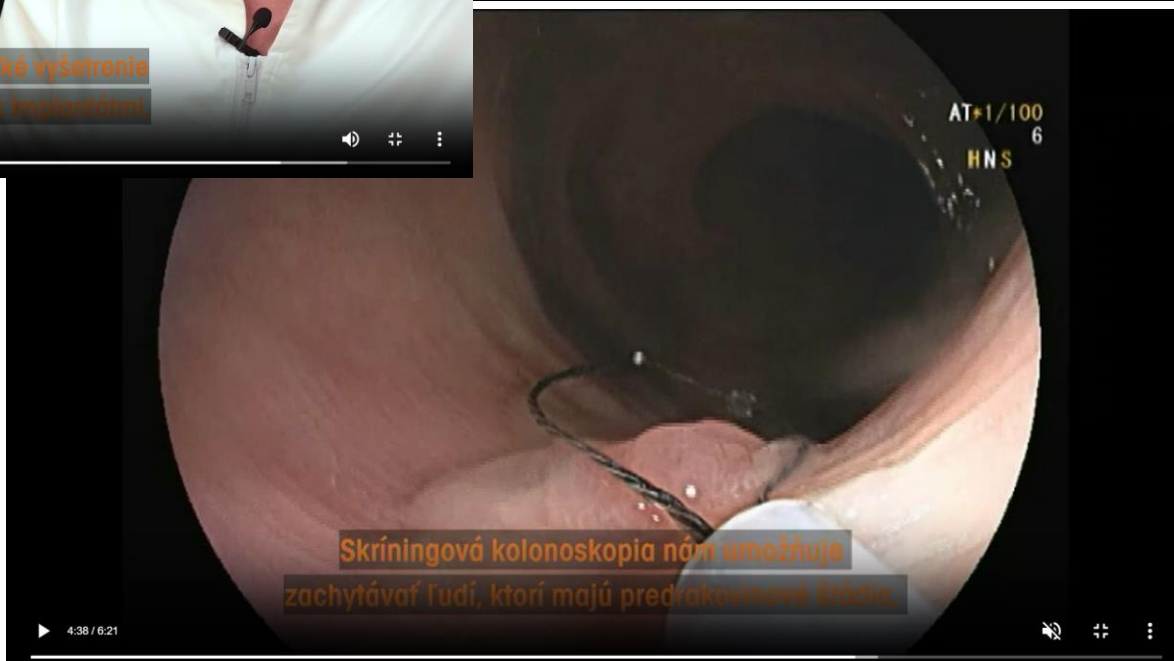

Osveta pre laickú verejnosť

www.onkokontrola.sk

Inštruktážne videá

www.noisk.sk

Titulná stránka | NOISK.sk Novinky | OnkoKontrola.sk

noisk.sk

English version

NÁRODNÝ ONKOLOGICKÝ INŠTITÚT

O nás Národný onkologický register **Skríning** Pacient Lekár Sieť pracovísk

Odborná verejnosť

Laická verejnosť

Stav onkologických skríningov na Slovensku

"Veda má svoj zmysel, ak sa chápe ako cesta k pravde a pravda ako dobro človeka."

Ján Pavol II.

Vyhľadávaný pojem napíšte sem

4°C 10:39 1.12.2022

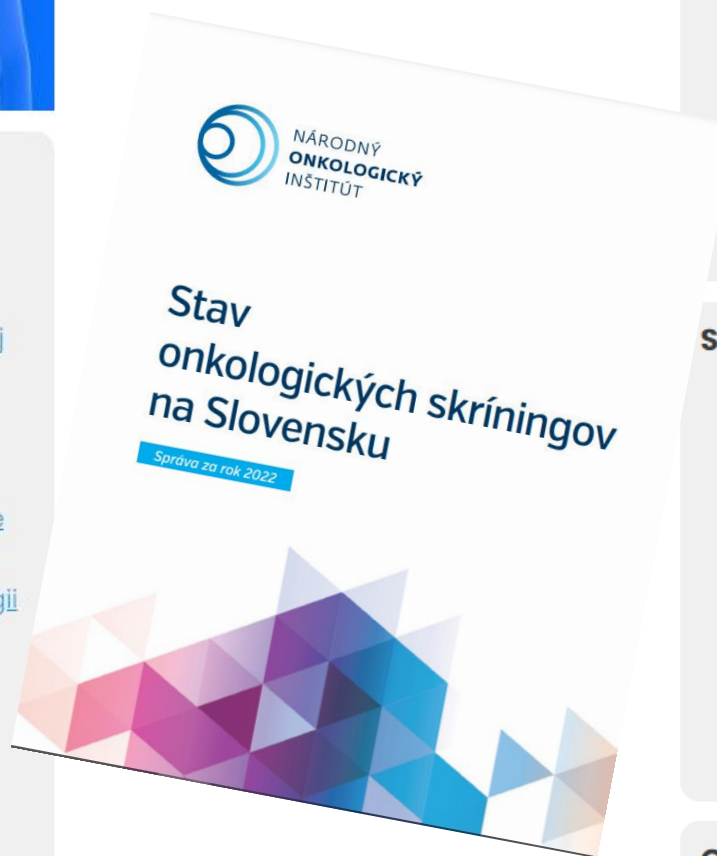
NÁRODNÝ ONKOLOGICKÝ INŠTITÚT

<https://www.noisk.sk/skrining/odborna-verejnost/skrining-rakoviny-prsnika>

Populačný skrining

- **Štandardné postupy »**
- [Komisia MZ SR pre zabezpečenie kvality v rádiodiagnostike, radiačnej onkológii a v nukleárnej medicíne](#)
- [Odborná pracovná skupina pre zabezpečenie kvality mamografických pracovísk Komisie MZ SR pre zabezpečenie kvality v rádiodiagnostike, radiačnej onkológii a v nukleárnej medicíne](#)
- [Metodika adresného pozývania na skrining karcinómu prsníka zdravotnými poisťovňami](#)
- [Indikátory hodnotenia skriningu](#)
- [Pozývací list](#)
- [Pozývací list - infografika](#)
- [EU Guidelines](#)
- [Príloha č. 2 k zákonu č. 577/2004 Z. z. NÁPLŇ PREVENTÍVNYCH PREHLIADOK](#)

Výsledky skriningu

- [Hodnotiaca správa za obdobie 2022](#)
- [Hodnotiaca správa za obdobie 2021 - doplnok](#)
- [Hodnotiaca správa za obdobie 2021](#)
- [Hodnotiaca správa za obdobie 2020](#)
- [Prvé vyhodnotenie mamografického skriningu za obdobie september 2019 - jún 2020](#)

Skriningové pracoviská

- **MamoLight**
- [Evidencia a štatistické spracovanie dát skriningových vyšetrení MAMO-Light](#)
- [Pink October 2022 \(Stiahnuť\)](#)
- [Pink October 2022 \(Stiahnuť\)](#)
- [Pracoviská SR \(Stiahnuť\)](#)

Odborná literatúra

- [Komunikácia s účastníčkou mamografického skriningu a oznámenie diagnózy na skriningovom mamografickom pracovisku](#)
- [Preventívna sonografia prsníkov u mladších žien. M4 zpravodaj](#)

Záver

Významné prvé kroky k existencii populačných onkologických skríningov na Slovensku boli uskutočnené

NOI má podľa zákona 577/2004 skríningy **koordinovať** a **vyhodnocovať**

Bez prístupu k uceleným dátam a absencii skríningového registra je hodnotenie skríningov takmer nemožné

Záver

- **Legislatívne úpravy** – prístup k dátam pre hodnotenie skríningov
- **Technické úpravy** – zabezpečenie plynulého toku dát, úprava a zabezpečenie správneho kódovania a zjednodušenie hlásenia
- **Skríningový register**- pravidelné vyhodnocovanie, kontrola kvality, aktualizácia

Adekvátne **financovanie zdravotného segmentu**

**Ďakujem NOI tímu,
všetkým spolupracovníkom a podporovateľom**

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ